

PÈL & PLOMA ÉS EL PÒDCAST DEL MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA I BIBLIOTEQUES DE BARCELONA QUE FUSIONA ART I LITERATURA.

A cada episodi, un autor proposa un text propi, inspirat en una obra d'art del Museu, que és el punt de partida d'una conversa relaxada sobre la literatura, l'art i la vida en general.

A continuació podeu llegir el text que ha escrit **Gemma Ventura** inspirant-se en la pintura de **Francisco de Zurbarán**, *Sant Francesc segons la visió del papa Nicolau V*, 1635-1640.

Jo també faig existir mentides

Quan era petita i se n'anava la llum, tot es feia negre. Era com si estressin la cadeneta d'una làmpada i tot el poble s'apagués: el passadís, les finestres, els carrers. Ma mare em donava l'espelma i jo, que l'agafava amb les dues mans, veia com davant meu apareixia allò a què no donava cap importància: les estovalles i la cullera, el pany rodó i la rajola, les puntes de les meves sabates, els ulls i el nas del meu germà. La mínima llum convertia allò quotidià en una revelació.

Han passat els anys i mai he tornat a tenir aquella sensació: ara visc a Barcelona i quan la llum se'n va, no ho fa completament, es filtra la dels fanals. ¿On puc trobar la negror absoluta? Hi penso mentre entro a l'exposició de Zurbarán; fosca, austera, mínima, és ben bé com si entrés en una cripta. Davant meu, els tres quadres amb sant Francesc d'Assís. La història diu que el papa Nicolau V i el seu seguici van baixar en una església subterrània amb una espelma a la mà, i que, davant seu, se'ls va revelar el miracle: sant Francesc, momificat des de feia 300 anys, estava dempeus, viu, amb la sang que li corria per les venes i amb els ulls mirant cap al cel. Els tres quadres em situen al moment exacte de la troballa, com si jo també formés part de la comitiva del papa, com si jo també estigués davant d'un sant en èxtasi, com si allargant una mica més els dits, li pogués arribar a tocar els plecs de la roba. Però vet aquí que ni el papa va anar a veure el cadàver, ni l'església subterrània existia. El quadre representa un engany.

¿I què?, penso. ¿Quantes mentides hi ha dins les novel·les que més m'han trastocat? ¿No ho faig, jo també, de repetir-me un record tal com el vull escoltar, i no tal com va ser? ¿Han arribat a existir mai els moments més bells de la nostra vida? ¿O ho són per la forma com els narrem? ¿No som tots una colla de fabuladors? ¿Quantes pel·lícules m'han explicat la història d'un amor que no ha existit mai i jo me l'he cregut de dalt a baix? ¿No és l'art una mentida que té la potència de la veritat? ¿No necessitem, en aquest esllanguiment de dies repetitius, un miracle? ¿No tenim tots el desig que en un dia qualsevol ens passi allò més extraordinari? Sí, ho declaro: jo també faig existir mentides.

Si miro de ben a prop els tres quadres, hi veig petites esquerdes. I m'imagino que aquestes pintures són com cossos: que tenen pell i que amb el pas del temps se'ls han fet arrugues; i que les arrugues ens ensenyen tot el que han viscut: les primeres pinzellades, les restauracions amb què els han refet la pintura esborrada. Soc, doncs, davant d'algu molt i molt vell; algú que té vora quatre-cents anys. La prova que segueix viu és que encara ens mira, encara ens parla, encara ens diu. Vet aquí un altre miracle: Zurbarán és mort, com ho eren totes les persones que vivien al 1600 i *pico*, i que, com tu i jo, tenien somnis i pors i deliris i penes i dies tristos i dies meravellosos. Tots ells ja no existeixen: són pols. Però aquests tres quadres han travessat el túnel del temps, han sigut vistos per generacions d'ulls que s'han obert, han viscut i s'han apagat per sempre. I cada mirada hi ha detectat una cosa diferent: com si, dintre seu, cada persona creés un segon quadre, únic, íntim, amb un significat que ningú més li donarà. Passa amb una cançó, amb un llibre: quan t'impacta, dins teu desplegues un segon escenari on evoques el que tu sents. Un escenari que es renova: avui una cançó et fa pensar en aquell, i demà en aquell altre. Si l'art pot travessar el temps és perquè té la capacitat d'explicar qualsevol temps. De brindar-nos, des de la data remota i el poble o bosc o mar on va ser creat, un puntet de llum, perquè avui, segles després, no anem a les palpentes. Sí, l'art —i sembla que aquestes pintures de sant Francesc ho representin— fa màgia: pot fer que un mort sembli viu. Més concret: pot fer que allò que et sembla mort —un amor del passat, un desig insatisfet, un temps perdut— ressusciti.

A fora del museu hi ha turistes; cotxes, autobusos; hi ha presses, hi ha nens que corren, que ploren, que riuen, hi ha la llum esclatant de la primavera. Aquí, en aquesta sala, la foscor fa existir un altre temps: més lent. O no: més aviat et fa oblidar que el temps passa. Sant Francesc, que venia d'una família rica, ho va deixar tot per representar la pobresa i la humilitat. En aquestes pintures està quiet, i jo, ara, estic quieta davant seu: potser és això, el que cal, aturar-se i tornar al silenci. Desaccelerar la mirada per tornar a mirar. Parar un moment per sentir com dins meu s'hi fan unes escales amb què baixo, graó a graó, en un lloc profund: a la cripta de mi mateixa. Per despullar-me, com sant Francesc, del que és sobrer ¿Però què ho és? Aquesta dèria de pensar que tot és urgent, la llista interminable de coses que m'he compromès a fer, aquesta borratxera acumulativa amb què vivim: més i més i més. Desaccelerar-me dins d'aquest museu, dins d'aquesta biblioteca gegant que fa de guardiana d'un temps. Desaccelerar-me no per entendre i desxifrar, sinó per deixar-me meravellar. Com quan a casa se n'anava la llum i amb una flama petita apareixia una cosa, una de sola, i el món sencer era allò.

© del text, Gemma Ventura